نام درس : علوم و فنون ۳	بسمه تعالی	تاریخ امتحان : ۱۴۰۲/۱۰ /۱۶
طراح سوال : گل پرور	وزارت آموزش و پرورش	مدت پاسخگویی : ۸۰دقیقه
نام دبیر : گل پرور	کارشناسی سنجش و ارزشیابی تحصیلی متوسطه	پایه ورشته تحصیلی:دوازدهم انسانی
نام و نام خانوادگی :	مدیریت آموزش و پرورش خراسان شمالی	تعداد صفحات :۳
تعداد سوالات : ۲۴	دبیرستان غیر دولتی دخترانه علوم	مهر مدرسه :

الف-**تاریخ ادبیات** (۲ نمــره)

۱ -درستی و نادرستی هر یک از نوشته‌های زیر را بنویسید. (۰/۵)

الف – در دوران افشاریه زندیه و ابتدای دوره قاجاررشد و شکوفایی قابل توجهی درتاریخ ادبیات ایران دیده می‌شود.

ب – شاعران دوره بازگشت به سبب فقر فرهنگی جامعه و سستی و رخوت حاکم بر جامعه به پیروی از اسلوب‌های کهن پرداختند.

۲- کدام گزینه از عوامل تاثیرگذار در پیدایش نهضت بازگشت ادبی در ایران نبود؟(۰/۵)

الف -غارت کتابخانهٔ اصفهان ب- توجه به ادبیات و رونق شعر و شاعری در دربار قاجار

ج- شکست ایران از روسیه و تضعیف جامعه د-توجه شاعران به قالب قصیده و غزل

۳- نمایشنامه نویسی در ایران چگونه رواج یافت؟ (۰/۵)

۴- هر یک از موارد سمت راست در زیر مربوط به‌کدام یک از شخصیت‌های سمت چپ است.(یک مورد اضافه است)(۰/۵)

الف – تحت تاثیران شاعران گذشته به ویژه مسعود سعد و سعدی قرار داشت . ۱-دهخدا

ب-احیا کننده نثر فارسی است مهم‌ترین اثرش منشات است . ۲-ایرج میرزا

ج-نثرساده و عامیانه وی در داستان‌های جمال‌زاده و صادق هدایت مورد توجه قرار گرفت . ۳-قائم مقام

۴- فرخی یزدی

.....

ب-**سبک شناسی** (۲نمــره)

۵-کدام گزینه، بارزترین شاخصهٔ شعر زبان «عصر بیداری» است(۰/۲۵)

الف- استفاده از اصطلاحات موسیقی ب- استفاده از آرایه‌ها ج- کاربرد واژه‌های کهن د- سادگی و روانی

۶ -در میان شاعران بیداری از نظر موسیقی و عروض، گروه سنت گرا به سنت‌های ادبی..... بودند. (۰/۲۵)

۷ -از شاخه‌های ارزنده که در نثر عصر بیداری چشم نواز است، چیست؟(۰/۵)

۸ -درون مایه « وطن »در شعر عصر بیداری بیشتر مورد توجه کدام شاعران قرار گرفت؟ (۰/۵)

۹- چه عواملی سبب شد که نسبت به کاربرد جمله و ترکیب‌های زبانی در شعر عصر بیداری کم توجهی شود؟ (دو مورد) (۰/۵)

.....

ج-موسیقی شعر (۶نمره)

۱۰ -تقطیع مثال‌های زیر به صورتی که بین کمانک تقطیع شده با کدام اختیار شاعری مطابقت دارد، توضیح دهید؟ (۰/۷۵)

الف- خیره سری(_ _ U _) ب- آهویی (_ U _) ج- کار آمد (_ _ _)

www-kanoon-ir

۱۱ -هر یک از وزن های گروه سمت راست در جدول زیر مربوط به کدام یک از مصراع‌ها در گروه سمت چپ است؟(۰/۷۵)

فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن	دل می رود زدستم صاحبدلان خدا را
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فَعَلن	به حسن خلق و وفا کس به یار ما نرسد
مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن	در دلم بود که جان برتو فشانم روزی

۱۲ - جاهای خالی را با واژه‌های مناسب پر کنید.(۰/۵)

الف- مصوت بلند (ی) در کلماتی، مانند بیا، گیاه و واژه‌هایی از این قبیل همواره.....است .

ب- مصوت بلند(و) در کلمات تک هجایی مثل بو، رو، جو و رو هیچ‌گاه..... نمی‌شود .

۱۳-در بیت زیر چند اختیار زبانی وجود دارد،آنها را بعد از تقطیع دقیقاً روشن کنید و توضیح دهید.(۱/۵)

«به نام خداوند جان و خرد کزین برتر اندیشه برنگذرد»

۱۴- بیت زیر را تقطیع کنید و نشانه‌های هجایی و وزن آن را مشخص کنید و بنویسید. (۱)

«چو بشنوی سخن اهل دل مگو که خطاست سخن شناس نه‌ای جان من! خطا اینجاست»

۱۵ -پایه‌های‌آوایی بیت زیر را یکبار به صورت همسان و یکبار به صورت ناهمسان مشخص کنید و وزن هر دو را بنویسید. (۱/۵)

«تا رفت مرا از نظر آن چشم جهان بین کس واقف ما نیست که از دیده چه‌ها رفت!»

.....

د- زیبایی شناسی (۶ نمره)

۱۶- جاهای خالی را پرکنید.(۰/۵) «در حقیقت متناقض نما برانگیختن اعجاب است از راه خلاف..... و..... و منطق»

۱۷ -آرایه لف ونشر، تضاد، تضمین و متناقض‌نما را در ابیات زیر مشخص کنید.(۱)

الف- کسی که وسعت او در جهان نمی‌گنجد به خانه دل آمده است به مهمانی

ب-می‌روم و نمی‌رود از سر من هوای تو داده فلک سزای من تا چه بود سزای تو

ج- فرو رفت و بررفت روز نبرد به ماهی نم خون بر ماه گرد

د- پس عدم گردم عدم چو ارغنون گویدم اِنّا اِلیهِ راجِعون

۱۸- دربیت زیر لف‌ونشرها را مشخص کنید ونوع آنرا بنویسید. (۱)

«پروانه ز من شمع ز من گل ز من آموخت افروختن و سوختن و جامه دریدن»

۱۹-در کدام بیت متناقض نما هست؟ چرا؟(۱)

الف-از خلاف آمد عادت به طلب کام که من کسب جمعیت از آن زلف پریشان کردم

ب- جمعیت خاطر ندهد دست کسی را کاشفتگی از زلف پریشان تو دارد

۲۰ -در کدام بیت تضمین به کار نرفته است؟ توضیح دهید. (۰/۷۵)

الف-از خون دل نوشتم نزدیک دوست نامه اِنّی رَایتُ دَهراً مِن هِجرِک القِیامَه

ب- چشم حافظ زیر بام قصر آن حوری سرشت شیوه جَنّاتٌ تَجرِی تَحتِها الأنهار داشت

www.kanoon.ir

۲۱ - تلمیحات بیت زیر را مشخص کنید و آنها را توضیح دهید. (۱)

«گواه رهروان باشد که سردش بینی از دوزخ نشان عاشق آن باشد که خشکش بینی از دریا»

۲۲ - هر یک از آرایه‌های مراعات نظیر، تلمیح و تضمین را در ابیات زیر مشخص کنید.(۰/۷۵)

الف-خیز تا خاطر تا خاطر بدان ترک سمرقندی دهیم کز نسیمش بوی جوی مولیان آید همی

ب- یار بی پرده از در و دیوار در تجلّی است یا اولِی الأبصار

ج- چو آشامیدم این پیمانه را پاک در افتادم ز مستی بر سر خاک

.....

ه-نقد وتحلیل نظم ونثر (۴ نمره)

۲۳ -شعر زیر را بخوانید و به پرسش‌ها پاسخ دهید.

ای مرغِ سحر چو این شب تار بگذاشت ز سر سیاه کاری

و ز نَفحهٔ روح بخش اسحار رفت از سر خفتگان خُماری

بگشود گره ز زلف زرتار محبوبهٔ نیلگون عماری

یزدان به کمال شد پدیدار و اهریمن زشت خو حصاری، یاد آر ز شمع مرده، یاد آر!

الف- شعر را از نظر ویژگی‌های تاریخی دوره بیداری بررسی کنید. (۰/۷۵)

ب- شعر بالا را از نظر زیبایی‌شناسی بررسی کنید. (سه آرایه ادبی در آن ذکر کنید.) (۰/۷۵)

ج- وزن شعر را بنویسید. (۰/۵)

۲۴- متن زیر را بخوانید و به سوالات پاسخ دهید.

« اگرچه ما در این تاریخ خود، بیداری ایرانیان را از سال ۱۳۲۲ شروع کرده‌ایم، لکن اگر خیال خود را جمع کنیم و به نظر دقت و انصاف در تاریخ گذشتگان بنگریم. هر آینه به خوبی مشاهده می‌کنیم که در مجاری سنه۱۳۶۵ بسیاری از امور و وقایع را که دلالت دارد، بر بیداری ایرانیان و قدم گذاردن آنها به راه تمدن و باعث و مسبب آن را جز مرحوم تقی خان امیر نظام احدی را سراغ نداریم، چه آن مرد بزرگ، از آن یکّه اشخاص بود که به قابلیّت خود بدون اسباب و مساعدت خارجی از پستی به بلندی رسید. یعنی پسرِ آشپز قائم مقام بود و در اثنای کار و شغل، خویش را دارای رتبه و مقام صدارت نمود. دوست و دشمن او را از نوادر دهر شمردند و از خلقت‌های فوق العاده دانسته و کارهای امیر نظام از ترتیب و انتظام قشون و اصلاح کار دفتر و مالیه که خرج، دو کرور اضافه بر دخل بود و عمارت و مرمت خرابی‌ها، گواه و دلیل بزرگی مرد است.»

الف از نظر ویژگی‌های زبانی دوره بیداری بررسی نمایید. (۱)

ب-از نظر سطح فکری متن را تحلیل کنید.(۱)

www-kanoon.ir

پاسخنامه علوم و فنون (۳)

نام: تکلیه

الف. تاریخ ادبیات (۲ نمره)

۱- الف- نادرست ب- درست

۲- د- توجه شاعران به قالب قصیده و غزل

۳- با رفت و آمد ایرانیان به اروپا

۴- الف- با ۴- فرخی یزدی

ب- با ۳- قائم مقام

ج- با ۱- دهخدا

ب. سبک شناسی (۲ نمره)

۵- د- سادگی و روانی

۶- پای بند

۷- طنز سیاسی- اجتماعی

۸- بهار- دهخدا- ادیب الممالک فراهانی

۹- ۱- اغلب به محتوا گرایش داشتند ۲- برخی شاعران تسلّط کافی بر ادبیات کهن نداشتند

۳- شاعران برای آگاه سازی مردم و انتشار آثار در روزنامه ها ناگزیر بودند به شتاب بسرایند

ج- موسیقی شعر (۶ نمره)

۱۰- فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن ← در دلم بود که جان برتو فشانم روزی

مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن ← به حسن خلق و وفا کس به یار ما نرسد

مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن ← دل می رود ز دستم صاحبدلان خدا را

۱۱- الف- بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه (ـِ) ب- کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند (و) ج- حذف همزه

۱۲- الف- کوتاه ب- کوتاه

۱۳- ۱- به نام ← ب ـ ـ ۲- رجان ← ب ـ ـ ← بلند تلفظ کردن مصوت های کوتاه ۳- تـ رن دی ← ب ـ ـ (حذف همزه)

زِ دُ دی دِ ب ب ـ ب ج کُ نم کِ	خوش فِ شا نم ـ ب ـ ـ هس ت ایه ها	زِ غ مَت ش ب ب ـ ب قُ لِ با غ	ب ج دا یی ص ب ـ ـ آ ش نا یی
فعلاتُ	فاعلاتن	فَعلاتْ	فاعلاتن

۱۵- تا رفت مَـ را از نظا راه چشـ م جـ ها بین
مستفعلُ مستفعلُ مستفعلُ مستفعلن

← شکل و وزن اول

تا رفت مفعول	مَـ را از نَ مفاعیلُ	ظ راه چشم مفاعیلُ	جـ ها بین فعولن

← شکل و وزن دوم

۱- زیبایی شناسی (۶ مورد)

۱۶- عرف و عادت

۱۷- الف- متناقض نما ب- تضاد ج- لف و نشر د- تضمین

۱۸- نامرتب (مشوش) ۱ به ۲ ۲ به ۱ و ۳ به ۳ برمی گردند.
(پروانه به سوختن) (شمع به افروختن) (تکل به جامه دریدن)

۱۹- الف- زیرا شاعر دو واژه و دو معنی متناقض را در سخن و در یک تصویر جمع کرده و آن کسب جمعیت و آرامش از زلف پریشان یار است.

۲۰- در بیت الف- زیرا در مصراع دوم این بیت شاعر آن را از خود نوشته است اما در بیت دوم و مصراع دوم شاعر یک آیه از قرآن را مورد استفاده قرار داده است.

۲۱- مصراع اول به داستان سرد شدن آتش بر حضرت ابراهیم و مصراع دوم به شتاب دماوند شدن رودخانه بر موسی اشاره دارد

۲۲- الف- تضمین ب- تلمیح د- مراعات نظیر

۲۳- الف- ذهحذا این سبط را در مرگ میرزا جهانگیرخان مدبر صور اسرافیل سرود و در آن به روزگار آشفته ایران علت مردم در زمان قاجار اشاره دارد و به مردم مژده می دهد که سعادت از راه می رسد و در پایان به مرگ نابهنگام جهانگیرخان اشاره می کند

ب- سه آرایه کافی است: ۱- شب سیاه ۲- مرغ سحر ← استعاره از شاعر ۳- شمع مرده ← استعاره از جهانگیر

۲۴- مجبوبه نیلگون ← استعاره از خورشید ج- قالب: مسمط وزن: مفعول مفاعلن فعولن عدت

۲۵- زبانی: نثر نسبتاً ساده، نثر تاریخی و مربوط به مشروطه - جملات تا حدی طولانی - واژگان عربی، مثل اسباب، مساعدت ترکی، مثل قشون، واژه بیشتر ساده، نگاه غیرساده مثل گذشتگان، بزرگ مرد

فکری: توجه به نوگرایی، تجددخواهی، بیان اوضاع کشور، آگاهی دادن به مردم و توجه به نقش مثبت میرزا تقی خان در قاجار